

PANDEMİ SÜRECİNDE VE SONRASINDA ADAY ÖĞRETMENLERİN DERSE İLGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

EXAMINATION OF TEACHERS' ATTENTION TO THE COURSE DURING AND AFTER THE PANDEMIC PROCESS

Dönay Nisa KARA¹, Elza ALIŞOVA DEMİRDAĞ²

Öz: Tarihte küresel salgınların insan ve toplum hayatını birçok bakımdan etkilediği gözlemlenmektedir. Bu etkinin ortaya çıktığı dönemin şartlarına, anlayışına ve bilgi birikime göre farklılıklar gösterdiği bir gerçektir. Bu bağlamda 19 Aralık 2020 tarihinde Çin'de ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra dünyayı etkisi altına alan Covid 19 pandemisi, hayatımızın birçok alanını farklı boyutlarda etkilemiştir. Salgının etkilediği alanlardan biri de eğitim alanıdır. Salgın döneminde kesintiye uğrayan eğitimi telafi etmek adına tüm dünyada uzaktan eğitim modeli uygulanmaya başlanılmıştır. Bu çalışma, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin pandemi sonrası derse ilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma temelde "Pandemi sonrası öğretmen adaylarının derse ilgisi ne düzeydedir?" sorusuna cevap bulmak ve bunun bazı değişkenlerle (cinsiyet, bölüm ve akademik başarı) nasıl ilişkilendirildiğini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının eğitim aldıkları bölüm ve akademik başarıları ile derse olan ilgi arasındaki ilişkiyi incelemek için karma yöntem modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren anket ile Derse İlgi Ölçeği (DİÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 akademik yılı güz döneminde özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi lisans programlarında kayıtlı olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu evrenden İngilizce Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden seçilmiş olan öğrenciler bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Anahtar sözcükler: Eğitim, öğretim, başarı, pandemi, ilgi

Absrtact: It has been observed that global epidemics in history have affected human and social life in several ways. It is clear that this effect differs according to the conditions, understanding and knowledge of the period in which it emerged. In this context, the Covid-19 pandemic, which affected the world shortly after its outbreak in China on 19 December 2020, has influenced various areas of our lives in different dimensions, one of them being the field of education. In order to make up for the interruption in education processes during the pandemic, the distance education model began to be implemented globally. This study was carried out to determine the level of interest of the students of the Faculty of Education after the pandemic. The research basically aims to answer the question "What is the level of interest of pre-service teachers in the course after the pandemic?" and to reveal how this is associated with variables such as gender, department, and academic achievement. In this study, a mixed method model was used to examine the relationship between the departments of pre-service teachers and academic achievements and their interest in the course. In the study, a questionnaire containing personal information of the students and the Interest in the Course Scale were used as data collection tools. The population of the research consisted of students who attended the undergraduate programs of the Faculty of Education of a private university in the fall semester of the 2022-2023 academic year. The students selected from the Departments of Teaching, Preschool Teaching, Guidance and Psychological Counseling, Classroom Teaching and Turkish Language Teaching formed the sample of this study.

Keywords: Education, training, success, pandemic, interest.

Bu makaleye atf vermek için:

Kara, D. N. ve Alışova Demirdağ, E. (2023). Pandemi Sürecinde ve Sonrasında Aday Öğretmenlerin Derse İlgi Düzeylerinin İncelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 2089-2101.

Cite this article as:

Kara, D. N. & Alışova Demirdağ, E. (2023). *Examination Of Teachers' Attention To The Course During And After The Pandemic Process*. *Trakya Journal of Education*, 13 (3), 2089-2101.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bigisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Girne/KIBRIS. E-posta: donaykara@gau.edu.tr. ORCID: 0000-0002-6069-2833.

² Doç. Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Girne/ KIBRIS. E-posta: elzaalishovademirdag@gmail.com. ORCID: 0000-0002-0320-8996.

* Bu çalışma, 16-17 Mayıs 2023 tarihlerinde KKTC'de yapılan I. Uluslararası Pozitif Okullar ve İyi Oluş Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The coronavirus (Covid-19), which broke out in Wuhan, China in 2019, was declared a pandemic in January 2020. This pandemic, which quickly turned into a global problem, affected several areas of life adversely. A pandemic is defined as “an infectious disease that originates in a region and then crosses national borders”. The distance education process, in which educational institutions were caught unprepared, brought along several problems. One of these problems seems to be digital access. The disadvantages of distance education include the lack of face-to-face interaction, staying away from group work, in-class activities and responsibilities, and avoiding social developments. Distance education is a model that provides communication with the recipient through technology in learning-teaching activities. The variables affecting student-teacher communication and student motivation in the distance education model are different from traditional education. After a period of about two years, the traditional education was gradually readopted. Distance education, which was implemented in the covid 19 pandemic on a global scale, left its place to face-to-face education after the pandemic. The research topic of this study was determined as “the level of interest of the students in the classes during the post-distance education period”. In this study, the impact of returning to face-to-face education after the pandemic on students was examined by comparing their interest levels before and after the pandemic.

Method

In this study, the level of interest of pre-service teachers in the post-pandemic period was examined in terms of certain variables. Mixed method research was used in the data collection and analysis processes. Mixed method research can be defined as a type of research where the researcher collects and analyzes data, incorporates findings, and makes inferences within the scope of both qualitative and quantitative approaches or methods in a single study or research program (Tashakkori & Creswell, 2007). In this study, data related to the subject were collected and analyzed through an electronic questionnaire in order to evaluate the level of interest of pre-service teachers in the classes after the pandemic. Mixed methods research is not just a method in which two design types are used in a single study. In this type of research, the aim is to provide a detailed understanding of a phenomenon by using the possibilities of qualitative and quantitative patterns (Creswell & Plano Clark, 2011; Mills & Gay, 2016). Ethics committee approval is available in the file dated 24.11.2022 and numbered 5/22-130.

The population of this study consists of the students of the Faculty of Education of a private university in the TRNC in the 2022-2023 academic year. The study group of the quantitative dimension of the research consists of 150 students studying at the faculty of education of a private university, which was determined by the simple random sampling method, one of the probability-based sampling methods.

The study group of the qualitative dimension of the research consists of 50 pre-service teachers determined by the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods. That students and classroom teachers in the qualitative dimension of the study having participated in the previous quantitative dimension was determined as a criterion.

In this study, the 'Course Interest Scale', which was adapted into Turkish by Akın, Uğur and Akın (2015), was used as a data collection tool. As a result of the exploratory factor analysis of the scale, a structure was obtained in which all items were gathered under two sub-dimensions explaining 59% of the total variance. Data were collected through an electronic questionnaire sent to university students via the "Google form". Necessary administrative permission, ethics committee approval, and researcher permissions for the use of the scales were obtained for the conduct of the study. The electronic questionnaire form was sent to all the students of the Faculty of Education of the university by e-mail. Analyzes were made based on the feedback of 150 students who volunteered to participate in the survey. Ethics committee approval was obtained from the relevant institution for the study.

The analysis of the quantitative data of the research was performed with the SPSS 24 package program. Frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation values were used for descriptive statistics. The t-test and one-way analysis of variance (One Way Anova) were employed to test the differences between the groups, and the “Pearson Product Moments Correlation Coefficient” was used to determine the relationships between the variables. Post Hoc tests were also benefited.

Before starting the analysis, the data were tested in terms of missing values, extreme values, normality distribution, homogeneity of variance, and multicollinearity assumptions. There are no missing values or extreme values in the data. Therefore, it was seen that the data showed a normal distribution and was fit for analysis by parametric tests.

Findings

Tables were prepared in order to present the answers given by the pre-service teachers in sub-categories. It was stated that the participants had difficulties in adapting to school. In addition, another finding of the study is that there are differences in the level of interest of the participants in the classes in terms of gender. Accordingly, it was determined that female participants were more interested in the classes.

Discussion and Conclusion

In the study, it is observed that students have approaches towards the reality of learning and learning with a certain maturity. When the participants' level of interest in the classes was evaluated in terms of gender, a significant difference was found between male and female participants. Accordingly, it is seen that female participants are more interested in the course than male participants. Another result of the study is that there was no significant difference in the academic achievement of the participants. In this study, mixed method was used for data analysis. Further studies may be based on qualitative or quantitative methods only. This study was conducted with university students. In other studies, students at high school and primary education levels can be examined. During the learning phase, students can be given certain responsibilities. In addition, teachers can pay necessary attention to their classes and ensure the active participation of students. The teacher's preparation for the classes and progress according to a certain plan will be a positive example for the students.

GİRİŞ

2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde başlayan koronavirüs (Covid-19) 2020 yılının Ocak ayında pandemi olarak ilan edilmiştir. Hızlı bir şekilde küresel sorun şekline gelen pandemi, hayatın birçok alanını olumsuz şekilde etkilemiştir. Pandemi, bir bölgeden başlayan ve daha sonra ülke sınırlarını aşan ve bulaşıcı hastalıktır. "Pandemi eski Yunanca'da tüm anlamına gelen Pan- ile insan anlamına gelen -demos kelimelerinden türemiştir." (Akçan vd., 2020). "Pandemi, dünya çapında veya oldukça geniş alanda yayılma özelliği gösteren ve çok sayıda insanı etkileyen salgın hastalıklar için kullanılan bir terimdir." (Porta, 2008'den akt. Tekin, 2021). Bu tip salgınların toplumlar üzerinde etkileri çeşitli değişim ve dönüşümlere neden olmuştur: "Salgınlar, sadece sağlık yapısını değil toplum yapısı içindeki ekonomiyi, eğitimi, aileyi, kültürü ve politik yapıyı olumlu ve olumsuz şekillerde etkilemektedir." (Arıkan ve Aytekin, 2022). Bu bağlamda salgın sonrası toplumsal yaşamın yeniden şekillendiği görülmüştür.

Pandemi sonuçlarından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim alanıdır. "Eğitim, kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür." (Akyüz, 2011). Eğitim, çeşitli ders araçları ve bunların dışında bireyin aile ve çevresi yoluyla kendi kişisel yetiştirme becerilerini de içine alan öğrenme, öğretme, bilgi aktarma, beceri kazandırma gibi çalışmaları içine alan geniş bir kavramdır. Eğitim, insanlık tarihiyle birlikte başlayan, sürekli değişerek gelişen bir dinamik süreci ifade etmektedir. Eğitimin bu dinamik yapısı, eğitim sisteminde karşılaşılan sorun ve durumları karşılayacak şekilde sürekli olarak yenilenmesi, düzenlenmesi ve yeni çözümler üretmesini gerekli kılmaktadır. "Bu değişiklikler kimi zaman isteyerek ortaya çıkarken kimi zaman da istenmemesine rağmen zorunlu olarak ortaya çıkmaktadır. Salgın gibi durumlar bu değişikliklerin zorunlu olarak ortaya çıktığı dönemlere örnek olarak gösterilebilir." (Çeliköz& Türkan, 2022). Bu zorunlu değişimler, eğitimi çeşitli şekillerde etkilemiştir.

Pandemi ve Eğitim

İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan eğitim, bizleri etkileyen her olgudan doğal olarak etkilenmektedir. Salgın döneminde kesintiye uğrayan eğitimi telafi etmek adına tüm dünyada uzaktan eğitim modeli uygulanmaya başlanılmıştır: "Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretim elemanlarının, öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleriyle gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder." (İşman, 1998). Uzaktan eğitim, öğrenme-öğretme etkinliklerinde iletinin alıcıya teknoloji yoluyla sağlandığı bir modeldir. Geleneksel eğitimden farklı olarak uzaktan eğitim modelinde öğrenci-öğretmen iletişimi ve öğrenci motivasyonunu etkileyen

farklı değişkenler mevcuttur. Yeni teknolojilerin kullanımının bireylerin alışkanlıklarını, davranışlarını ve duygularını değiştirdiğine yönelik araştırmalar vardır (Adnan&Gezgin, 2016).

Eğitim kurumlarının hazırlıksız yakalandığı uzaktan eğitim süreci bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan ilki dijital erişim olarak gösterilebilir. İnternet altyapısının yetersizliği, öğrencilerin bilgisayar ve tablet eksikliği gibi durumlar fırsat eşitsizliğini ortaya çıkarmıştır. Bunun dışında öğrencilerin derse ilgi düzeylerinin yetersiz olması da bu dezavantajlar arasında gösterilebilir. Uzaktan eğitimin dezavantajları arasında yüz yüze etkileşim eksikliği, grup çalışması, sınıf içi etkinlik ve sorumluluklardan uzak kalma, sosyal gelişimden uzaklaşma gösterilebilir. “Evden veya herhangi bir yerden rahatça sanal sınıfa girebilme, canlı dersleri kaydedip sonradan tekrar dinleyebilme, telefonda rahatça erişim sağlayabilme ve devamsızlık sorunu olmaması uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri olarak ifade edilmiştir. Ancak telefon, tablet, bilgisayar veya internet olmaması, elektrik ve internet bağlantı sorunu, uygulama çalışmalarının yapılmaması, sosyal iletişim kuramamak gibi olumsuz yönleri de ağır basmaktadır.” (Arıkan&Aytekin, 2020).

Yapılan çalışmalar, pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim modelinin öğrenci ve öğretmen açısından çeşitli etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur. Aktaş, Büyüktaş, Güllü ve Yıldız’a (2020) göre öğrencilerin çoğunluğunun sosyal anlamda hayatın sona erdiği düşüncesini benimsedikleri gözlemlenmiştir. Pandemi sürecinde eğitimde yaşanan dönüşümü sorunlar, fırsatlar ve eşitsizlik bağlamında inceleyen Aşan’ın (2022) yaptığı çalışmada “Araştırma sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde başarılı oldukları, ders notlarının yüksek olduğu ancak bu derslerde kendilerini yetkin görmedikleri tespit edilmiştir. Aynı şekilde iletişim sırasında sorun yaşadıkları, ödev/proje gibi uygulamaların normalden çok yoğun geçtiği de belirtilmiştir. İnternet bağlantılarında kopmaların da yaygın şekilde yaşandığı yine belirlenen faktörlerden biri olmuştur. Öğretim üyelerinin teknik becerilerini geliştirmesinin önemi ve etkileşim açısından öğrencilere destek sunmasının da artırılmasının önemi ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme oranının az olduğu ve bunun da eğitim düzeyi arttıkça etkisini artırdığı belirlenmiştir.” şeklinde sonuca ulaşılmıştır. Okul içi faaliyetlerden uzak kalan, arkadaşları ve öğretmenleriyle ilişkileri kesintiye uğrayan öğrencilerin çevrimiçi eğitimden yeterince verim almadıkları ve yüz yüze eğitime özlem duydukları gözlemlenmiştir.

Pandemi sürecinde karşılaşılan sorunlardan biri de teknoloji bağımlılığı olarak gösterilebilir: “Pandemi sürecinde en sık yaşanan problemler öğrenciler açısından değerlendirildiğinde teknoloji bağımlılığında önemli bir artışın olduğu, bununla birlikte uzaktan eğitim derslerine katılımın oldukça az olduğu, öğrencilerin ders çalışmaktan önemli ölçüde uzaklaştığı yönündedir.” (Yaşar, 2021). Öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerinin incelendiği başka bir çalışmada pandemi sürecinin etkisi şöyle açıklanmıştır: “Elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğretmen adaylarının bir kısmının pandemi sürecinde genel mesleki yeterlilik bakımından kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yarım fazlasının ise gelişme gereksinimi duyduğu ve kendisini yetersiz hissettiği belirlenmiştir. Bu bulgu pandemi sürecinde uzaktan eğitiminin öğretmen adaylarının genel mesleki yeterliklerine etkisi olduğu sonucunu göstermektedir.” (Eti ve Karaduman, 2020). Öğrencilerin ileriki akademik ve mesleki yaşamlarında eğitim etkili şekilde öneme sahiptir (Akkaya, 2023).

Yaklaşık iki yıllık bir süreç sonrası adım adım geleneksel eğitime geri dönmüştür: “Pandemi süreciyle birlikte yeni normal olarak adlandırılan bu durum travma sonrası rutin yaşantıların yeniden düzenlenmesi anlamına gelmektedir. Okulların açılmasıyla eğitim öğretim paydaşlarının yaşadıkları travmalar da yeni normale uyum sağlama olarak değişmiştir.” (Bayındır, 2021). Bütün dünyayı etkileyen Covid 19 pandemisinde zorunlu tercih olan uzaktan eğitim, pandemi sonrası yerini tekrardan yüz yüze eğitime bırakmıştır. Pandemi sonrası eğitimle ilgili yapılan bazı çalışmalar, öğrencilerin yüzyüze eğitime uyum sağlamakta zorlandıklarını göstermiştir. Karşılaşılan temel sorunun moral ve motivasyon kaybının olduğu belirlenmiştir: “Öğrencilerin akademik yönden yaşadıkları sorunlara ilişkin elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin çoğunluğu Covid-19 salgını sonrası okula başlayan öğrencilerin akademik yönden okula uyumlarında sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir (Ünal, 2022).

Yapılan başka bir çalışmada “Öğrencilerin uzaktan eğitimden sonra yüzyüze eğitimin başlamasıyla bedensel, sosyal, psikolojik ve zihinsel uyum problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışma veri sonuçlarına göre öğrencilerin pandemi sonrası okul ortamına yabancılaşmaları, sosyal ve düşünme becerilerinin zayıfladığı, iletişim kurmakta isteksizlik yaşadıkları tespit edilmiştir. Yine ders çalışma ve ödev yapmakta zorlandıkları tespit edilmiştir.” (Kabul ve diğerleri, 2022).

Kabaran’a göre (2021) “Öğretmenler uzun süren uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitimde bazı sorunlara neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda öğrencilerin okul kültürünü unutması sonucu sınıf içerisinde davranış problemleri olması ve öğrencilerin öğrenme kayıplarının olduğu görüşleri ön plana

çıkıştır.”Pandemi sonrası üniversite öğrencilerinin üniversiteye uyum sürecinin incelendiği başka bir çalışma da ise uyum sürecinin ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir (Özkara&Özkara, 2022).

Bu çalışmada, pandemi öncesi ve pandemi sonrası öğrencilerin derse ilgi düzeyleri karşılaştırılarak pandemi sonrası yüz yüze eğitime dönüşün öğrenciler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Geçen bu süre içerisinde öğrencilerin derse ilgi düzeyi bu çalışmanın araştırma konusu olarak belirlenmiştir. İlgi, iki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık, alaka ve taalluk (TDK, 2010) olarak geçmektedir.

Acar ve Yaman (2011), öğrenci ilgisinin hem öğrenci motivasyonu hem de öğrenci başarısı üzerinde etkili bir faktör olduğunu ve bu ilginin az olmasının öğrenme motivasyonunun düşük olmasına ve başarının düşmesine sebep olduğunu belirtmektedirler.

Meşe ve diğerlerine göre (2014) “İlgi, bireysel ve durumsal ilgi olarak ikiye ayırmaktadır. Bireysel ilgi, bireyin içsel özelliklerinden kaynaklanırken; durumsal ilgi çevresel koşullara göre oluşmaktadır.” Bireysel ve durumsal ilgi arasında net bir şekilde ayırım yapmak zor olsa da duygusal ilginin çevresel etkenlerden kolayca etkilendiğini söylemek mümkündür. Pandemi sonrası öğrencinin derse ilgi düzeyi durumsal ilgi olarak dikkat çekmektedir. Derse uyum ve tutum süreci, pandemi süreci sonrası sosyalleşme, motivasyon düşüklüğü, öğrencilerin sosyoekonomik durumları vs. gibi etkenler olarak dikkat çekmektedir. Sosyoekonomik durumun öğrenci başarısı üzerinde etkisi üzerine yapılan çalışmalarda ailenin sosyoekonomik statüsü ve öğrencinin öğrenme çıktıları arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermektedir (Dolu, 2020). Bir buçuk yıllık karantina sürecinden sonra öğrenciler tekrardan yüzyüze eğitime başlamışlardır. Geçen bu süre zarfında öğrencilerin eğitimle ilgili görüşlerinin değiştiği bir gerçektir. Bu çalışmada tekrardan yüzyüze eğitime başlayan öğrencilerin ilgi düzeylerinin eğitim öğretim yaşantısı üzerindeki etkisi konu edilmiştir.

Çalışmanın amacı pandemi sonrası üniversite öğrencilerinin derse ilgi düzeylerini belirleyip farklı değişkenlerle yorumlayarak alana katkı koymaktır.

Pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili görüşleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat pandemi sonrasında öğrencilerin tekrar eğitime dönüş süreçleri ve bunun etkisi üzerine fazla çalışma yapılmadığı gözlenmektedir. Bu da çalışmanın önemini artırmaktadır.

Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı pandemi sonrası aday öğretmenlerin derse ilgi düzeylerinin incelenmesidir.

Araştırmanın yukarıdaki amaçları doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

Aday öğretmenlerin;

- 1.Pandemi sonrası yüz yüze eğitimlerde derslere ilgilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2.Pandemi öncesi ve pandemi sonrası ders başarılarına ilişkin görüşleri ne düzeydedir?
- 3.Pandemi sonrası yüz yüze eğitimlerde derslere ilgi düzeylerine cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 4.Pandemi sonrası yüz yüze eğitimlerde derslere ilgi düzeylerinde okudukları bölüme göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 5.Pandemi sonrası yüz yüze eğitimlerde derslere ilgi düzeylerine göre gelir durumlarında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmada, pandemi sonrasında öğretmen adaylarının derse ilgi düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenerek veri toplama ve analiz aşamasında nicel ve nitel araştırma tekniklerinden karma yöntem araştırması kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, araştırmacının verileri topladığı ve analizini yaptığı, bulguları da dahil ettiği ve tek bir çalışmada ya da araştırma programında nitel ve nicel yaklaşım veya yöntemlerine ilişkin çıkarımlarda bulunduğu bir araştırma olarak tanımlanabilir. (Tashakkori&Creswell, 2007). Karma yöntem, sadece bir çalışmada iki desen türünün seçildiği, bu desende ayrıca amacın, nitel ve nicel desenlerin olanaklarını kullanarak bir olgunun kapsamlı ve ayrıntılı anlaşılmasını sağlamak için yapılır (Creswell ve Plano Clark, 2011; Mills ve Gay, 2016). Araştırmada nitel ve nicel veriler birlikte toplanmıştır. Araştırmada öncelikle öğretmen adaylarının derse ilgi düzeylerine yönelik görüşleri alınmış ve ölçeğe verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler neticesinde elde edilen nicel bulgular ışığında hazırlanmış görüşme formunda nitel veriler kullanarak bulgular detaylı şekilde incelenmiştir. Bu aşamaların sonucunda karma desenlerden açıklayıcı (açıklayıcı) sıralı desen kullanılmıştır. Pandemi sürecinde ve sonrasında öğretmen adaylarının derse ilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla e-anket aracılığıyla konuya ilişkin veriler toplanıp analiz edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 50 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tablo 1.

Katılımcılara ilişkin demografik ve betimsel özellikler

Değişkenler		F	%
Cinsiyet	Kadın	82	54,7
	Erkek	68	45,3
Sınıf düzeyi	1. sınıf	67	44,7
	2. sınıf	30	20,0
	3. sınıf	28	18,7
	4. sınıf	25	16,7
Gelir durumu	Binden dört bin liraya kadar	108	72,0
	Beş binden sekiz bin liraya kadar	22	14,7
	Dokuz binden on iki bin liraya kadar	10	6,7
	On üç bin ve üzeri	10	6,7
Okuduğu bölüm	Okul Öncesi öğretmenliği	45	30,0
	İngilizce öğretmenliği	32	21,3
	Psikolojik Danış. Reh.	9	6,0
	Özel Eğitim öğretmenliği	5	3,3
	Türkçe öğretmenliği	33	22,0
	Sınıf öğretmenliği	26	17,3

Tablo 1’de örnekleme seçilen katılımcıların demografik ve betimsel özellikleri gösterilmiştir. Buna göre katılımcılar, oransal olarak %54,7 kadın ve %45,3 oranında erkek katılımcıdan oluşmuştur. Katılımcıların sınıf düzeyleri incelendiğinde her sınıftan en fazla katılımcının birinci sınıflardan oluştuğu görülmüştür. Gelir durumunda ise katılımcıların en çok (%72) binden dört bin TL’ye kadar gelir grubunda olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların gelir düzeyleri beş binden sekiz bin liraya kadar olan %14,7, dokuz bin ve on iki bin arasında %6,7, on üç bin ve üzeri gelire sahip olan katılımcılar ise %6,7 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların öğrenim gördüğü bölüm bakımından dağılımı ise Okul Öncesi öğretmenliği %30; Türkçe öğretmenliği %22; İngilizce öğretmenliği %21,3; Sınıf öğretmenliği %17,3; Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik %6 ve Özel Eğitim öğretmenliği %3,3 oranındadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Akın, Uğur ve Akın (2015)’in Türkçe’ye uyarladıkları ‘Derse İlgili Ölçeği’nden yararlanılmıştır. Ölçeğin açılımlayıcı faktör analizinde bütün maddelerin iki alt boyut altında toplandığı ve toplam varyansın %59’unu açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde 16 maddeden ve iki alt boyuttan (bilişsel ve duyuşsal) oluşan modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2=245.88$, $sd=99$, $RMSEA=.076$, $NFI=.90$, $NNFI=.92$, $CFI=.94$, $IFI=.94$, $SRMR=.056$). Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları ise .56 ile .78 arasında sıralanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayıları duyuşsal ilgi alt boyutu için .90, bilişsel ilgi alt boyutu için .89 olarak bulunmuştur. Derse ilgi ölçeği 5’li likert tipinde olup “Tamamen Katılıyorum” (5), [4.20-5.00], “Katılıyorum” (4), [3.40-4.19], “Kısmen katılıyorum” (3), [2.60-3.39], “Katılmıyorum” (2), [1.80-2.59] ve “Kesinlikle Katılmıyorum” (1), [1.00-1.79] arasında sıralanan puan aralıklarından oluşmaktadır. Veriler 2022-2023 akademik yılı güz döneminde toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak “Google form” üzerinden elektronik anket formu kullanılmıştır. Elektronik anket formu üniversitenin Eğitim Fakültesi öğrencilerinin tümüne gönüllülük esaslı gözetilerek e-posta adreslerine ulaştırılmıştır. Analizler 150 öğrencinin dönütlerine göre yapılmıştır.

Araştırmanın yürütülmesi için gerekli idari izin, etik kurul onayı ile ölçeklerin kullanımına ilişkin araştırmacı izinleri alınmıştır.

Verilerin Analiz Süreci

Araştırmada nitel veriler, içerik analizi yapılarak incelenmiştir. İçerik analizinde veri toplamak amacı doğrultusunda araştırmacının kendisinin oluşturduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, görüşme yapılan bireylerin kendilerini daha iyi tanımlamak için detaylı analiz yapılarak hazırlanan ve bilgilendirme sunan formlardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012). Görüşme formu hazırlanırken ilgili literatürde yapılan araştırmalardan faydalanılmıştır (Çitil vd., 2018; Karakuş vd., 2020;) Formun kapsam geçerliliğini sağlamak için üç farklı alan uzmanından (Özel Eğitim, Türkçe Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) görüş alınmıştır.

Katılımcılardan toplanan veriler, belirlenen tema ve alt temalar ile gösterilmiş gerekli görülen durumlarda alıntılar yapılmıştır. Bulguların raporlama aşamasında ‘tema uygunluğu’, ‘açıklayıcılık’ ve ‘çarpıcılık’ ölçütleri dikkate alınarak birbirini destekler nitelikte alıntılara yer verilmiştir (Ünver, Bümen ve Başbay, 2010). Alıntı yapılırken katılımcıların gizlilik esasına bağlı kalarak her öğretmen adayı için ‘K1, K2, K3’ şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmanın nicel verilerinin analizi SPSS 24 paket program ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma; gruplar arasındaki farklılıkları test etmek için t - testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) ve değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak için ‘Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı’ kullanılmıştır. Post Hoc testlerinden yararlanılmıştır.

Analizlere başlamadan önce veriler kayıp değerler, uç değerler, normallik dağılımı, varyans homojenliği ve çoklu bağlantı varsayımları bakımından uygunluğu test edilmiştir. Verilerde kayıp değer ve uç değer bulunmamaktadır. Dolayısıyla, verinin normal dağılım gösterdiği ve parametrik testler ile analiz edilmesi için uygun olduğu görülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022 -2023 akademik yılı güz döneminde özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi lisans programlarında öğrenim gören 150 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada İngilizce Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden seçilmiş olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Çalışmanın nitel boyutunda yer alan öğrencilerin nicel boyutuna katılmış olmaları gerekmektedir.

Çalışma özel bir üniversitenin eğitim fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşturulan alt kategorilerle ilgili sonuçları net bir şekilde ortaya koyabilmek için tablolar oluşturulmuştur. Araştırma grubundaki öğretmen adaylarının “Pandemi sonrası yüz yüze eğitime dönüş, derslere ilgi düzeyinizi nasıl etkiledi? Açıklayınız.” sorusuna vermiş oldukları cevaplar aşağıdaki Tablo 2’de görülmektedir. Verilen cevaplarda avantaj (A), dezavantaj (D) olarak belirtilmiştir.

Tablo 2.

Pandemi sonrası öğretmen adaylarının yüz yüze derslere ilişkin görüşleri

Tema: Uyum süreci	f	%
Motivasyon		
(A) Ders başarısı	20	40
(A) Okulu özleme	18	50
(A) Öğrenme isteği	12	24
Öğrenci-öğretmen ilişkisi		
(A) İstediklerin anda soru sorma	27	54
(A) Dersi daha iyi öğrenme	16	32
(A) Yüz yüze eğitimin etkililiği	7	1,4
Psikolojik Faktörler		
(D) Kurallara uymadaki sıkıntılar	23	46
(D) Endişe	6	12
(D) Odaklanma sorunu	10	20
(D) Ekonomik sorunlar	11	22
Etkileşim Faktörü		
(A) Sosyalleşme ihtiyacı	26	52
(A) Soru sorma	11	22
(A) Derse katılım	8	16
(A) Fiziksel ortam	5	10

Tablo 2’de öğretmen adaylarının pandemiden sonra derse ilgi düzeyleri motivasyon, öğrenci-öğretmen

ilişkisi ve etkileşim faktörü açısından avantajlıyken psikolojik olarak dezavantajlı değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Salgının sonrasında öğrencilerin derse ilgileri açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin ders başarılarında ve okula duyulan özlem açısından (%40 ve %50) pandemi sonrasında öğrencilerin öğrenme isteği (%24) derslere katılımlarını artırmıştır. Ayrıca bu yeni durumda öğrenci öğretmen ilişkisi bakımından istenilen zamanda soru sorma ve derse daha iyi öğrenme (%54-%32) yüz yüze eğitimin etkililiği(%1,4) olarak öğretmen adaylarının geleneksel eğitime pozitif yönde baktıkları görülmüştür.

Tablo 2’de dikkat çeken diğer faktörler ise psikolojik faktörlerdir. Farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin kurallara uymada zorluklar yaşadıklarını ve endişe duydukları (%46-%12) ve ekonomik sorunlar (%22) öğrenciler üzerinde motivasyon düşüklüğüne neden olmuştur. Öğrencilerin derse ilgilerindeki diğer bir faktör ise sosyalleşme ihtiyacı ve öğretmene soru sorma (%52-%22) ve derse katılım (%16) olarak öğrenciler üzerinde motivasyonlarını yüksek tutmada etkili olmuştur. Ayrıca fiziksel ortamda (%10) bulunmaları öğrenciler üzerinde olumlu katkıları olmuştur. Tablodan anlaşılacağı üzere sadece öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde psikolojik faktörlerin dezavantaj olarak görüldüğü tablodan anlaşılmaktadır. Tabloya ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K19: ‘Pandemi sonrasında ders başarımda artış oldu.’

K27: ‘Pandemi döneminde okula gitmeyi çok özlemiştir. Özellikle, arkadaşlarımı çok özlemiştir.’

K3: ‘Pandemi sonrasında okula istekli geliyorum. Derslerde başarılı olmayı, her şeyi aksatmadan öğrenmeyi istiyorum.’

K25: ‘Yüz yüze eğitimde dersin hocasına direkt sorular sorabilmem, derste başarılı olmamda etkili oldu.’

K5: ‘Pandemiden sonra yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.’

K48: ‘Panemi sonrası okulda kurallara uymada bir süre zorluk yaşadım. Mesela, derse zorunlu olarak katılmayı istemiyorum. Bu durum bende dersle ilgili endişe duygusu yarattı.’

K10: ‘Derse odaklanmada sorunlarım var ve ekonomik nedenlerden dolayı maddi sıkıntılar yaşamaktayım.’

K32: ‘Pandemiden sonra sosyal olmayı çok özlediğimi farkettim. Arkadaşlarımla bir arada olmanın keyfini yaşıyorum. Derslerde arkadaşlarımla iletişim içinde olmam beni çok sevindirdi.’

Tablo 3.

Katılımcıların pandemi öncesi ve sonrası ders başarılarına ilişkin görüşleri

Tema: ders başarıları	f	%
Pandemide Öğrenme problemleri		
(D) dikkat eksikliği	32	64
(D) tam öğrenmede sorun	10	20
(D) iletişim sorunu	8	16
Pandemi öncesi başarı durumları		
(A) başarılı	34	68
(A)başarı durumu değişmedi	16	32
Pandemi sonrası başarı		
(D) başarısızlık	25	50
(D)isteksizlik	15	30
(D)Başarı durumu değişmedi	10	20

Tablo 3’de öğretmen adaylarının pandemi de ders başarıları teması altında 3 alt temadan oluşan öğrenci görüşleri belirtilmiştir. Pandemi öncesi ve sonrası eğitimi karşılaştırırsak pandemi öncesi ders başarıları yüksekliği avantaj kabul edilirken, pandemi sonrasında ders başarıları büyük oranda azalmış ve dezavantaj olarak görülmektedir. Ayrıca pandemi sonrası öğrenme problemleri yaşamaya başlayan öğrenciler için dezavantaj olarak görülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin pandemide öğrenme problemi yaşadıklarını, dikkat eksikliği, tam öğrenmede sorun ve iletişim sorunu (%64-%20-%16) dezavantaj olarak görülmüştür. Pandemi öncesi ders başarıları (%68) ve başarı durumlarının değişmediğini (%32)belirtmişlerdir. Diğer yandan pandemi sonrası başarısızlık (%50), isteksizlik (%30) ve başarı durumunda değişiklik olmaması (%20) dezavantaj olarak belirlenmiştir.

Tabloya ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K14: ‘Pandemi döneminde derse adapte olamadığımdan derse öğrenmede sorunlar yaşadım.’

K7: ‘Derslere odaklanamadım. Çünkü uzaktan eğitimde derste aktif olamadım.’

K3: ‘Ders esnasında öğretmenle iletişim kurmadım. Anlamadığım yerleri sormadım.’

K25: ‘Pandemi öncesinde derslerimde başarılıydım.’

K3: ‘Pandemide derslerimde bir değişiklik olmadı.’

K45: 'Pandemi sonrasında derslere katılmada, okula gelmede zorluklar yaşamaktayım.'

K13: 'Derse katılma isteğim yok'

Tablo 4.

Katılımcıların pandemi sonrası derse bilişsel ilgi durumlarına ilişkin görüşleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	SH	SS	Çarpıklık	Basıklık
Öğrenme isteği	150	3.44	.089	1.09	-.664	-.024
Öğrenme ortamı	150	3.42	.085	1.04	-.841	.233
Başarı isteği	150	3.38	.091	1.109	-.589	-.317
Ders içeriği	150	3.68	.076	1.109	-1.099	1.490
Eğlenerek öğrenme	150	3.43	.094	1.149	-.587	-.334
Motivasyon	150	3.68	.090	1.101	-.865	-.182
Materyal çeşitliliği	150	3.24	.097	1.191	-.404	.097
Algı	150	3.71	.089	1.090	-.810	.145
Etkileşim	150	3.70	.090	1.098	-.830	.103
Derse ilgi	150	3.67	.060	.743	-1.028	1.720

Not: SH: Standart hata;SS: Standart sapma

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının pandemi sonrasında derse ilgi düzeylerinin duyuşsal bakımdan incelendiğinde alt boyut değişkenlerinde ise sırasıyla kalıcı öğrenme boyutu ($\bar{X} = 3.44$), içselleştirme ($\bar{X} = 3.83$), uyum ($\bar{X} = 3.83$), hazırbulunuşluk ($\bar{X} = 3.99$), dengeleme ($\bar{X} = 3.85$) ve olgunlaşma ($\bar{X} = 4.03$), bilinçli olma ($\bar{X} = 3.89$) boyutu bulunmuştur. Alt boyutlardan en yüksek ortalama öğrenme boyutunda gerçekleştiği görülmektedir. Bu boyut "Kısmen katılıyorum" şeklinde bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin eğitimde öğrenmenin gerçekliği ve belirli olgunlukla öğrencilerin öğrenmeye yönelik yaklaşımları olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin derse ilgilerine dair en düşük ortalama derse yönelik kalıcı öğrenme ile ilgilidir. Öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde bilişsel açıdan bakıldığında öğrencilerin ders öğrenmeye yaklaşımları belirli bir tecrübe doğrultusunda olduğu ve farkındalıkları sayesinde derslere ilgilerinin iyi derecede olduğu saptanmıştır.

Tablo 5.

Katılımcıların pandemi sonrası derse duyuşsal ilgi durumlarına ilişkin görüşleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	SH	SS	Çarpıklık	Basıklık
Kalıcı öğrenme	150	3.72	.076	.928	-1.201	1.965
İçselleştirme	150	3.83	.073	.893	-1.155	1.931
Uyum	150	3.83	.076	.925	-1.091	1.490
Hazırbulunuşluk	150	3.99	.071	.875	-1.255	2.376
Dengeleme	150	3.85	.087	1.066	-1,001	.587
Olgunlaşma	150	4.03	.915	.915	-1.237	1.943
Bilinçli olma	150	3.89	.080	.984	-.982	.913
Derse ilgi(Genel)	150	3.67	.060	.743	-1.028	1.720

Not: SH: Standart hata;SS: Standart sapma

Katılımcılar, ders başarılarında genellikle sıkıntılar yaşadıklarını ve pandemi sürecinin eğitim hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmada katılımcıların pandemi sonrasında derse ilgi düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımının nasıl olduğu katılımcıların derse ilgi durumlarının ortalama puanları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının pandemi sonrasında derse ilgi düzeyleri duyuşsal bakımdan incelendiğinde öğrencilerin genel derse ilgilerinin ($\bar{X} = 3.67$) “Katılıyorum” [3.40-4.19] orta düzey aralığında olduğu görülmüştür. Alt boyut değişkenlerinde ise sırasıyla Öğrenme isteği boyutu ($\bar{X} = 3.44$), öğrenme ortamı ($\bar{X} = 3.42$),başarma isteği ($\bar{X} = 3.38$), Ders içeriği ($\bar{X} = 3.68$), Eğlenerek öğrenme ($\bar{X} = 3.43$) ve Motivasyon ($\bar{X} = 3.68$), Materyal çeşitliliği ($\bar{X} = 3.24$), Algı ($\bar{X} = 3.71$) ve etkileşim boyutu ise ($\bar{X} = 3.67$) bulunmuştur.

Alt boyutlardan en yüksek ortalama, öğrenmede algı boyutunda gerçekleştiği görülmektedir. Bu boyut “katılıyorum” şeklinde bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin öğrenmede algının ve derse ilgileri doğrultusunda görüşleriyle de desteklendiği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin derse ilgilerine dair en düşük ortalama derse yönelik materyal çeşitliliğine ilişkin görüşlerde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde öğrenme isteği ve öğrenme ortamlarından memnun oldukları ve derse ilgi düzeylerinin iyi derecede olduğu saptanmıştır. Öğretmen ve öğrenci etkileşiminin ders içeriği, ders ortamı, materyal çeşitliliği ile etkileşimli olduğu belirtilebilir. Derse ilgi ölçeği toplam puanı ‘Katılıyorum’ aralığında olduğu ve kararlı bir görünüm ortaya çıkmıştır.

Tablo 6.

Katılımcıların ölçeğin alt boyutu duyuşsal ilgiye göre cinsiyet t-testi

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	P
Kadın	82	3,69	,66	
Erkek	68	3,60	,80	,03*

Anlamli fark düzeyi 0.05.

Tablo da katılımcıların derse ilgi düzeylerine yönelik cinsiyet açısından değerlendirildiğinde t-testi analiz sonucuna göre kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır($p<0.05$). Kadın ve erkek katılımcıların derse ilgilerinin arasında kadınların derse ilgilerinin erkeklere oranla daha ilgili oldukları görülmektedir.

Tablo 7.

Katılımcıların derse ilgilerinin okudukları bölüme göre ANOVA testi sonucu

Bölüm	N	$\bar{x}$	Ss	P
Okul Öncesi	45	3,77	,68	0,12
Özel Eğitim	5	3,45	1,38	
İngilizce Öğretmenliği	32	3,52	,68	
Sınıf Öğretmenliği	26	3,49	,85	
Türkçe Öğretmenliği	33	3,89	,62	
Rehberlik ve Psikolojik Danş.	9	3,90	,53	
Toplam	150			

Anlamli fark düzeyi 0.05.

Tabloda katılımcıların okudukları bölüme göre derse ilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bir diğer deyişle katılımcıların derslerle ilgi düzeylerinde okudukları bölümün etkisinin olmadığı tabloda görülmüştür.

Tablo 8.

Katılımcıların gelir durumlarına göre ANOVA testi sonucu

Gelir	N	$\bar{x}$	Ss	P
1000-4000	116	3,7414	,06	0,46
5000-8000	22	3,6818	,12	
9000-12000	13	3,6250	,19	
13000 ve üzeri	10	3,3688	,26	
Toplam	161			

Tablo incelendiğinde katılımcıların gelir durumlarının derse ilgi düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Katılımcıların derse ilgilerinde gelir durumlarının önemli olmadığı saptanmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının pandemiden sonra derse ilgi düzeyleri incelendiğinde motivasyonları, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve etkileşim faktörü açısından avantajlı olduğu saptanmıştır. Psikolojik açıdan pandemiden sonra derse ilgi düzeylerinde negatif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aktepe'ye (2005) göre her birey farklı öğrenme yeteneğine, ön bilgiye, öğrenme biçimine ve motivasyona sahip olduğundan öğretim süreci planlamasında ve derse aktif katılımı sağlamada kişisel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.

Salgın sonrasında öğrencilerin derse ilgileri önemli ölçüde değişmiştir. Arıklı (2023)'ya göre, dijital teknolojilerin birçok faydası vardır, bunlar uzaktan eğitim sürecinde de etkisini hissettirmiştir. Yüz yüze eğitime dönüş sonrası öğrencilerin motivasyonlarının yüksek olması ve öğretmenleriyle olan ilişkilerinin olumlu yönde olması derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Yapılan bir çalışmada, cinsiyet faktörü ve katılımcıların eğitim durumları, motivasyon durumları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu farklılıkların cinsiyet değişkeni ele alındığında, ekonomik araçlar kapsamında bayan iş görenlerin motivasyon araçlarına yönelik, erkek katılımcılara kıyasla daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tarakçıoğlu, Sökmen & Boylu, 2021).

Ayrıca araştırmada öğrencilerin ders başarılarında ve okula duyulan özlem açısından pandemi sonrasında öğrenme isteği derslere katılımlarını artırmıştır. Pandemi sürecinde evlerde kalmak zorunda olan öğrenciler, derslerini de dijital platformlardan yürüttükleri için oldukça zor dönemlerden geçmişlerdir. Pandemi hemen sonra okulların açılması, normal hayata dönüş, okul başarılarında ve sosyalleşmeye duyulan özlemlerle birlikte derslere katılım yüksek oranda olmuştur. Öğrenci öğretmen ilişkisi bakımından istenilen zamanda soru sorma ve dersi daha iyi öğrenme yüz yüze eğitimin etkililiği olarak öğretmen adaylarının geleneksel eğitime pozitif yönde baktıkları görülmüştür. Çünkü fiziksel ortamda yapılan derslerde öğrenci öğretmen etkileşiminin yüksek olduğu ve öğrenmenin geleneksel eğitimde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada önemli görülen bir diğer sonuç da öğretmenlerin derse ilgilerindeki psikolojik faktörlerdir. Farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin kurallara uymada zorluklar yaşadıkları, endişe duydukları ve ekonomik sorunlar nedeniyle derse ilgilerinde motive olmalarında sıkıntılar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin derse ilgilerindeki diğer bir faktör ise sosyalleşme ihtiyacı ve öğretmene soru sorma ve derse katılım olarak öğrenciler üzerinde motivasyonlarını yüksek tutmada etkili olmuştur. Ayrıca fiziksel ortamda bulunmalarının öğrenciler üzerinde olumlu katkıları olmuştur. Öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde psikolojik faktörlerin dezavantaj olarak görüldüğü saptanmıştır. Çünkü psikolojik açıdan öğrencilerin pandemiye yaşadıkları güçlükler pandemi sonrasında da etkisini devam ettirmiştir.

Öğretmen adaylarının pandemi öncesi ve sonrası eğitimi karşılaştırsak pandemi öncesi ders başarıları yüksekliği avantajlıyken pandemi sonrasında ders başarıları büyük oranda azalmış ve dezavantajlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca pandemi sonrası öğrenme problemleri ortaya çıkan öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumsuz olarak etkilemiştir. Bir araştırmanın sonucunda uzaktan eğitimle öğrenim gören öğrencilerin derse katılım sağlamamalarında öğrencilerden kaynaklı sebepler motivasyonlarında düşüklük, sorumluluk bilinci olmaması, dersi sıkıcı bulma ve yorgunluk şeklinde bulunmuştur (Özdoğru, 2021).

Ayrıca öğrencilerin pandemiye öğrenme problemi yaşadıkları, dikkat eksikliği, tam öğrenmede sorun ve iletişim sorunu yaşadıkları araştırmadan elde edilen bir diğer sonuçtur. Öğrenciler, pandemi öncesi ders başarılarının değişmediğini belirtmişlerdir. Diğer yandan pandemi sonrası başarısızlık, isteksizlik ve başarı durumunda değişiklik olmaması katılımcıların pandemiden olumsuz yönde etkilendiklerini göstermiştir.

Araştırmada katılımcıların pandemi sonrasında derse ilgi düzeylerine ilişkin görüşleri, derse ilgi ölçeğinin duyuşsal bakımdan incelendiğinde öğrencilerin derse ilgilerinin olumlu yönde değiştiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenme isteği ve öğrenme ortamının katılımcıları olumlu yönde etkilediği ve eğlenerek öğrenme durumlarında pozitif yönlü değişim görülmüştür. Ayrıca katılımcıların derse ilgilerinde motivasyon, algı ve etkileşimin yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer yandan materyal çeşitliliği bakımından derse ilgi düzeylerinde materyal farklılığına ihtiyaç duydukları saptanmıştır.

Bu durum öğrencilerin öğrenmede algının ve derse ilgileri doğrultusunda görüşleriyle de desteklendiği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin derse ilgilerine dair en düşük ortalama derse yönelik materyal çeşitliliğine ilişkin görüşlerde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde öğrenme isteği ve öğrenme ortamlarından memnun oldukları ve derse ilgi düzeylerinin iyi derecede olduğu saptanmıştır. Öğretmen ve öğrenci etkileşiminin ders içeriği, ders ortamı, materyal çeşitliliği ile etkileşimli olduğu belirtilebilir. Öğretmenin ders esnasında gösterdiği tablolar, konu içeriklerindeki geçişler ve görsel sunum araçları öğrencilerin bilişsel ilgisini artırabileceğini belirlemiştir (Mazer, 2012).

Araştırmada öğrencilerin eğitimde öğrenmenin gerçekliği ve belirli olgunlukla öğrencilerin öğrenmeye yönelik yaklaşımları olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin derse ilgilerine dair en düşük ortalama derse yönelik kalıcı öğrenme ile ilgilidir. Öğrencilerin derse ilgi düzeylerine bilişsel açıdan bakıldığında öğrencilerin ders öğrenmeye yaklaşımlarının belirli bir tecrübe doğrultusunda olduğu ve farkındalıkları sayesinde derslere ilgilerinin iyi derecede olduğu saptanmıştır. Katılımcıların derse ilgi düzeyleri cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kadın ve erkek katılımcıların derse ilgileri karşılaştırıldığında kadınların derse ilgilerinin erkeklere oranla daha ilgili olduğu görülmektedir. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin derse ilgi düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin derse olan ilgilerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu araştırmada tespit edilmiştir. Akademik başarıda anlamlı farklılık görülmemiştir. Ayrıca öğretmenlerin iletişim becerilerinin öğrencileri pozitif yönde etkilediği saptanmıştır (Uzun, Özdem& Kara, 2018).

Katılımcıların okudukları bölüme göre derse ilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bir diğer deyişle katılımcıların derslerle ilgi düzeylerinde okudukları bölümün etkisinin olmadığı görülmüştür. Katılımcıların gelir durumlarının derse ilgi düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Katılımcıların derse ilgilerinde gelir durumlarının önemli olmadığı saptanmıştır.

Bu çalışmada verilerin analizi için karma yöntem kullanılmıştır. Yapılacak diğer çalışmalar, sadece nitel ya da nicel olabilir. Bu çalışma 150 öğretmen adayı ile sınırlandırılmıştır. Yapılacak başka çalışmalarda farklı örneklem sayısı ele alınabilir. Bu çalışma, üniversite öğrencileriyle yapılmıştır. Başka çalışmalarda lise, ortaöğretim düzeylerinde de benzer çalışmalar yapılabilir.

Öğrenme aşamasında öğrencilerin öğrenmelerini gerçekleştirmek için belirli sorumluluk verilebilir. Ayrıca öğretmenler derslerine gereken önemi vererek öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayabilir. Öğretmenin derslerde hazırlıklı olmaları ve belli bir plan içinde ilerlemesi öğrenciler için pozitif yönde örnek olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, Bilge ve Yaman Melek. (2011). Bağlam Temelli Öğrenmenin Öğrencilerin İlgi ve Bilgi Düzeylerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40. 1-10.
- Adnan, M., & Gezgin, D. M. (2016). Modern çağın yeni fobisi: Üniversite öğrencileri arasında nomofobi prevalansı.
- Akçan, F.A., Onec, K., Annakkaya, A., Pehlivan, M., Karaduman, . O., Balbay, Ö., Çakr, N. D., Eravcı, F., Kaplan, Z., Şen, N., Odabaşı, N.& Koku, S. (2020), Pandemi Sürecinde Düzce Üniversitesi Hastanesi: Başhekimlik Yönünden, Konuralp Tıp Dergisi, 12. (1), 354-357.
- Akın, A., Uğur, E., & Akın, Ü. (2015). Derse İlgi Ölçeğinin Türkçe Formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. K. U. Kastamonu Eğitim Dergisi 23 (4), 1467-1476.
- Akkaya, T. (2023). Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının İncelenmesi. Premium e-Journal of Social Science (PEJOSS), 7(28), 288-294.
- Aktaş Özgür, Büyüktaş Bilgihan, Güllü Mahmut, Mehtap Yıldız (2020) “Covid-19 Virüsünden Kaynaklanan İzolasyon Günlerinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları”. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1. s. 1-9
- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 15-24.
- Akyüz, Yahya (2011). *Türk Eğitim Tarihi, M. Ö. 1000-M. S.* Ankara; Pegen Akademi.
- Arıkan Hakan., Aytakin Şeymanur (2022). “Covid-19 Pandemi Etkisi Üzerine Sosyolojik Bir inceleme”, *Habitus Toplumbilim Dergisi*, (3), 177-206.
- Arıklı, G. (2023). The Effects of Digital Violence on the Mental Status of Communication Faculty Academicians. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 22(2).
- Aşan Şimal (2022). *Türkiye’de Covid -19 Pandemisi Sürecinde Eğitimde Yaşanan Dönüşümün Analizi: Sorunlar, Fırsatlar, Eşitsizlik*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Bayındır, Nida (2021). Öğretmenlerin Pandemi Sonrası Rezilyans Düzeylerine İlişkin Algıları. *AJER, Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), s. 353-362.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J. W., Klassen, A. C., Plano Clark, V. L., & Smith, K. C. (2011). Best practices for mixed methods research in the health sciences. *Bethesda (Maryland): National Institutes of Health*, 2013, 541-545.

- Çakır, Ö., & Horzum, M. B. (2015). Öğretmen adaylarının çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(1), 1-15
- Çay, E. (2020). Müzik eğitimi dersinin özel gereksinimli öğrencilere katkısının özel eğitim öğretmenlerinin görüşleriyle belirlenmesi. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 60-79.
- Çeliköz Nadir., Türkan, Azmi. (2022). “Temel Kavramlar”. Covid-19 Pandemi Sürecinin Eğitim ve Eğitim Süreçlerine Yansımaları. Ed.(Çeliköz Nadir., Türkan, Azmi). İksad Yayınları, s. 3-27.
- Çitil, M., Karakoç, T. ve Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 815-833.
- Dolu, Aslı. (2020). Sosyoekonomik Faktörlerin Eğitim Performansı Üzerine Etkisi: PISA 2015 Türkiye Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. Cilt 18, Say 2. Haziran. S. 41-58
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Eti, İnanç., Karaduman, Betül. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlikleri Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim*, Cilt 49, Özel Sayı: 1. S. 635-656).
- Greene, N. D., Leung, K. Y., Gay, V., Burren, K., Mills, K., Chitty, L. S., & Copp, A. J. (2016). Inositol for the prevention of neural tube defects: a pilot randomised controlled trial. *British Journal of Nutrition*, 115(6), 974-983.
- İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/1, s. 51-76.
- İşman, Aytekin (1998). *Uzaktan Eğitim*, Sakarya: Değişim Yayınları
- Kabaran, G.G. (2021). Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Sonrası Yüz Yüze Eğitim: Öğretmen Görüşleri. *Ahi Evran International Conference on Scientific Research, Full Texts Book*, 524-531.
- Kabul, N., İnce Y., Ebru & Kabul, A.(2022). Öğrencilerin Pandemi Sonrası Yüzyüze Eğitime Uyum Süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 6 (2), 81-108.)
- Mazer, J. P. (2012). Development and validation of the student interest and engagement scales, *Communication Methods and Measures*, 6(2), 99-125.
- Meşe Can., Özer Seda., Dindar Muhterem., Odabaşı Ferhan. H (2014). “İlgi” ve BÖTE Öğrencilerinin Çalışma Alanındaki Önemi”. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(1), 143-170.
- Muş Alpaslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 114-127.
- Özdoğru, M. (2021). Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Derse Katılmama Nedenleri ve Derse Katılımı Sağlamaya Yönelik Öğretmenlerin Kullandıkları Stratejiler . *Instructional Technology and Lifelong Learning* , 2 (2) , 209-233 . DOI: 10.52911/itall.933642
- Özkara Özaydın, Betül & Özkara Orkun. (2022). Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Durumlarına Etkisi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, Cilt 7, sayı 2, 517-527.
- Şimşek, A.(2022). “Uzaktan Eğitimin Öğrenci Motivasyonu Açısından İncelenmesi”. *Ağrı Tarakçıoğlu, S., Sökmen, A., & Boylu, Y. (2021). Motivasyon Araçlarının Değerlendirilmesi: Ankara’da Bir Araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 3–20. Geliş tarihi gönderen <https://www.isarder.org/index.php/isarder/article/view/13>
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of mixed methods research*, 1(1), 3-7.
- Tekin, Ayşe. (2021). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), Sayı: 40, s. 330-355.
- Uzun, T. , Özdem, G. & Kara, E. (2018). Öğretmenlerin İletişim Becerileri İle Öğrencilerin Derse İlgileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi . *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 20 (3) , 622-636 . DOI: 10.17556/erziefd.376135
- Ünal, Filiz. (2022). Covid-19 Salgını Sonrası Öğrencilerin Okula Uyumlarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(13), 363-375
- Ünver, G., Bümen, N. T., & Basbay, M. (2010). Faculty members' perspectives towards secondary teacher education graduate courses at Ege University. *Eğitim ve Bilim*, 35(155), 63.
- Yaşar, S. (2021). Pandemi sonrası okula uyum sürecine yönelik okul psikolojik danışmanlarının görüşleri,